

2 Ocak 1967

Ulus (Ankara)

MÜZİK

Rey ve ruha

30 Aralık 1966 Cuma/Devlet Konser Salonu/Cumhurbaşkanlığı S. Orkestrasının konseri/Şef: Cemal Reşid Rey; Solist: Stefan Ruha (keman)/Cemal Reşid Rey: Fatih; Lalo: İspanyol Senfonisi; Brahms: 4. Senfoni/.

BEN Cemal Reşid Rey'e bugüne kadar şef gözüyle hiç bakmadım. Cemal Reşid Rey'e şef demek, hattâ piyanist demek her zaman sanki küçültücü bir şeymiş gibime gelir. Şef filân değil o, sadece müzisyen. Doğuştan müzisyen. Eğer İstanbul'da bir orkestra kurmak gerekme seydi, bu işi yapacak ondan başka birileri bulunsaydı belki değneği eline bile almazdı. Onun orkestra yönetmesi, piyano çalması, eres bestelemesi bizim konuşmamız, yürümemiz, nefes almamız gibi tabii şeyle. İşte bu sebepten, Cemal Reşid Rey şef küsiisine çıktığı vakiit sağ el tekniği nasıl sol eliyle ne yapıyor, çalgılara girişleri nasıl veriyor diye bakmıyacaksınız, ne söylüyor, nasıl söylüyor, onu anlamaya çalışacaksınız. Açıkçası, önemli olan şey Cemal Reşid'in dört dörtlüğü nasıl vurduğu değil, Brahms'ın nasıl yorumladığı. Beğenseniz de beğenmeseniz de bir büyük kişiliğin karşısında olduğunuzu hissediyorsunuz ve saygı duyuyorsunuz.

CUMA geceki konser her zamanki gibi kazalıydı, beraberlik yönünden çok kötüydü ama canlıydı, ateş gibiydi ve etkileyiciydi. Brahms koca göbeğiyle ve upuzun sakalıyla çıkmadı karşımıza; aldığı canlı tempolarla Cemal Reşid Rey üstadımız genç ve atletik bir Brahms yoğurdu. Hattâ bazı yerlerde sakalı traş ederken derisini bile yüzdü sanırım. Ya Fatih diyeceksiniz. Bir eser hakkında hüküm vermek kolay olmuyor. Yanılmaktan korkuyor insan ama ben düşüncelerimi yine de açık açık yazacağım. İlk düşüncelerin bir bekâreti, bir içtenliği var; bunlar kaybolmadan, beynimizin tutsağı olup da şekil değiştirmeden kâğıda geçsin istiyorum.

Galiba Fatih'i yaratan en önemli şey orkestrasyonu. Cemal Reşid Rey duvarları fazla kalın örmüş, üstüste çok şey yığmış. Bu sebepten savaş sahnesi ile son sayfalar bütün hatların ezildiği bir nota yığını halindeydi. Tabii eserin son derece etkili bölümleri de var; başlangıçta insana ucuz bir etkiymiş gibi gelen mehter müziği aslında ustaca kurulmuş ve tam ölçüsünde tutulmuş; bu sayfalar, senfonik şirrin için de bitisi ezen bir yükseliş olarak çıkıyor karşımıza. Acaba Cemal Reşid Rey Fatih'i tekrar tezgâha koysa da örgüyü yeniden elden geçirse nasıl olur? Ezgilerin daha rahat nefes alacağı bir doku kompozisyonunun bütün çehresi mi ve asık suratını değiştirecektir.

kunacađım.

GELELİM Stefan Ruha'ya. Ne yazık ki Cuma gecesi İspanyol Senfonisi pek başarılı olması, Hem kazalar fazlaydı, hem de teknik yönden sağlam ve rahat bir kemancı izlenimini vermedi bize Ruha. Sinirli, gergin, aceleci ve heyecanlı bir çalış. Sözün kısası, insanın üzerinde fazla bir etki bırakmayan ve genç kuşakta adım başında bir kaç tanesine rastlıyacağınız kemancılar dan bir, Stefan Ruha; Cuma geceki konserin bende bıraktığı iz bu. Genç sanatçıyı ileride daha önemli eserlerde tekrar dinleme fırsatını bulursak kendisi hakkında sağlam ve yargıya varmamız mümkün olur sanıyorum. Bir noktayı daha belirteyim: Lalo'da orkestra o kadar kötü eşlik ediyordu ki, kim olsa ter dökerdi, kim olsa boçalardı.

FARUK GÜVENC